

Nut en het kwaad

- Safranski stelt, vrij naar Hegel, dat kunst nuttig is omdat ze het mooie waar en het ware mooi maakt.
- Maar het gaat nog verder, nuttigheid wordt een doel in zichzelf. Dus de kunst gaat zichzelf opwerpen als de maatschappijkritiek bij uitstek.
- Kunst als wapen bij Brecht, esthetische theorie van Adorno, Picasso; *“Kunst is een leugen die ons de waarheid leert begrijpen”*

Het kwaad_Maieutiek_versie 2018_7

Maar kunst als waarheid voor iedereen?

Kunst als uitdrukking van de waarheid werd soms letterlijk genomen; communisme, fascisme. Er werd gedichteerd hoe de waarheid verbeeld moest worden.

Maar ook de veel vrijere variant ; de mens is pas echt mens als hij speelt of kunstwerken scheidt, is ook dwingend en maakt zichzelf omwaar. Als iedereen dat doet is het geen kunst meer en als iedereen dat moet doen is het geen vrijheid meer. (195)

Het kwaad_Maieutiek_versie 2018_7

Nietzsche en het leven van een genie

- Democratie beperkt het slagen van die enkele uitzonderlijke met een levensproject. Zelfverheffing en maatschappelijke solidariteit van de kunstenaar worden hier losgemaakt.
- Moderne tijd kent niet de eis van de uitzonderlijkheid, maar van het nut in de zin van markt. *“Wat niet werkt bestaat niet”* schrijft Safranski (197)

Het kwaad_Maieutiek_versie 2018_7

Als het kwaad werkelijkheid wordt

- Orwell over de 30iger jaren dan kan je geen kunst omwille van de kunst meer propageren.
- Maar Nabokov schrijft juist over kunst als een weg uit deze werkelijkheid.
- Safranski zegt kunst heeft een streven voorbij de werkelijkheid en dat kan naar het heilige óf het kwaad verwijzen. (199)

Het kwaad_Maieutiek_versie 2018_7

Kunst en kwaad

- Kafka stelt het leven aan de kaak. Het is kwaad of tenminste onverschillig, amoreel ten opzichte van mensen. Uit verzet hiertegen streven we naar vrijheid en krijgen dan toch weer honger naar de wereld.
- Bataille wil transcenderen met behulp van het kwaad. Nuttigheid maakt ons tot slaaf, loskomen van alle kaders is transgressie.
- Het vuige kwaad is als dat streven toch weer opgenomen wordt in een ideologie. (1947 op blz. 202)

Het kwaad_Maieutiek_versie 2018_7

Het kwaad krijgt vorm in Europa

- Morele onverschilligheid en wetmatigheid van de natuur en de geschiedenis is de basis van de ideologieën van Hitler en Stalin. (zie ook Arendt's studie Totalitarisme)
- Geen goed en geen kwaad, religie als oogkleppen voor die waarheid.
- Freud; in het geluk van de mens is in de natuur niet voorzien. "Van bewustzijn terug naar de steen." (205)

Het kwaad_Maleutiek_versie 2018_7

Mens als schimmel (Schopenhauer)

- Waar rede in de klassieke wereld het hoogste was en de remedie tegen het noodlot vormde, is nu de rede een nutteloze en gevaarlijke uitwas van de natuur.
- Vrolijke wetenschap, maar ook 'wie kennis vermeerdert, vermeerdert het leed' bij Salomo.
- De tragedie en afgrond van kennis m.b.t. het bestaan is er van meet af aan, maar niet voor de massa.

Het kwaad_Maleutiek_versie 2018_7

Krenkingen van Freud

- Kosmologische krenking; wij zijn niet het middelpunt,
- Biologische krenking; wij zijn dieren,
- Psychologische krenking; wij hebben een onbewuste.
- En nu neurologische krenking; wij zijn ons brein.

Het kwaad_Maleutiek_versie 2018_7

De mens verdwijnt, maar wat doet het kwaad?

Foucault schrijft dat de mens verdwijnt als een gelaat van zand aan de grens der zee.

Nietzsche beschrijft het westerse nihilisme.

Er is geen waarheid, eenheid, of waarde meer over. God is dood.

Nietzsche wil esthetisch zijn, bepleit ironische distantie. Het noodlot wil dat zijn werk, via zijn zus, opgenomen wordt in de politiek van Hitler en zijn nazisme die m.b.t. het kwaad geen enkele ironie kent.

Het kwaad_Maleutiek_versie 2018_7